

۲۰۸۵۵۷۱

آموزش و پرورش تطبیقی

بهزاد اکبری دورباش

www.ketab.ir

انتشارات پارس آوید

۱۳۹۸

سرشناسه	اکبری دورباش، بهزاد، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	آموزش و پرورش تطبیقی، بهزاد اکبری دورباش
مشخصات نشر	تهران: پارس آوید، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۴۴ ص.
شابک	۳۰۰۰۰۰-۵: ۹۶۵۷۸-۶۲۲-۹۷۸-۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی	فپا
موضوع	آموزش تطبیقی Comparative education
رده‌بندی کنگره	LB۴۳
رده‌بندی دیوئی	۳۷۰/۱۹۵
شماره کتابشناسی ملی	۶۰۵۱۹۹۶

عنوان کتاب:	آموزش و پرورش تطبیقی
مؤلف:	بهزاد اکبری دورباش
ناشر:	انتشارات پارس آوید
نوبت چاپ:	چاپ اول
شمارگان:	۱۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۶۵۷۸-۰-۵
قیمت:	۳۰۰۰۰ تومان
تلفن مرکز پخش:	۰۹۱۲۵۳۳۴۱۹۹
پایگاه اینترنتی:	www.avidbook.ir

فهرست

۵	مقدمه
۸	فصل اول: آموزش و پرورش در آلمان
۳۰	فصل دوم: آموزش و پرورش انگلستان
۵۳	فصل سوم: آموزش و پرورش ژاپن
۷۳	فصل چهارم: آموزش و پرورش فنلاند
۹۳	فصل پنجم: آموزش و پرورش سنگاپور
۹۹	فصل ششم: آموزش و پرورش ایران
۱۰۶	فصل هفتم: مقایسه آموزش و پرورش ۶ کشور موفق
۱۱۶	فصل هشتم: مقایسه نظام آموزشی ایران، ژاپن و انگلستان در درس علوم تجربی
۱۲۶	منابع

مقدمه

در روزگار ما، همه ملتها، با هر نظام سیاسی و اجتماعی پیشرفته و یا در حال پیشرفت به مسأله برنامه‌ریزی و اصلاحات آموزشی، با توجه به آخرین روش‌های آموزشی و فنی و پیشرفت‌های علمی جهان، توجه خاص دارند.

این توجه تقریباً فراگیر و جهانی است و نسبت به دیگر فعالیت‌های اجتماعی از اولویت خاص برخوردار است. بررسی تاریخ تحول نظام‌های آموزشی جهان نشان می‌دهد که برای تحقق این امر، بیشتر کشورهای پیشرو از مطالعات و پژوهش‌های تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش بهره گرفته‌اند و از آن به عنوان شرط لازم برای طراحی نظام‌های آموزشی نوین خویش نام می‌برند و بر لزوم و ضرورت این گونه بررسی‌ها قبل از اقدام به هرگونه اصلاحات آموزشی جامع برای رفع نیازمندی‌های رو به رشد اقتصادی، فرهنگی و فنی خویش تأکید می‌ورزند.

امروزه متفکران و سخنران مراکز تعلیم و تربیت بین‌المللی بر ضرورت ایجاد این رشته نوین علمی در مؤسسات آموزش عالی و دانشگاه‌ها در سطوح کارشناسی ارشد و دکترا تأکید می‌ورزند و این تأکید، از اهمیت کار و نقش محققان این رشته علمی در معرفی نظام‌های آموزش موفق جهان، شناخت مسائل آموزش و پرورش، معرفی نوآوری‌ها و روش‌های جدید در قلمرو آموزش و پرورش و دستاورد های شگرف ناشی از آن، حاصل شده است.

گنجاندن درس آموزش و پرورش تطبیقی در برنامه درسی دانشجویان رشته‌های علوم تربیتی، مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی و علوم اجتماعی در کشور ما حدود بیست سال سابقه دارد، لیکن تاکنون به علل عدیده از جمله ضعف آگاهی و اطلاع دقیق از هدف‌ها و کاربرد واقعی بررسی‌های تطبیقی آموزش و پرورش و یا دسترسی نداشتن به مطالعات نوین تطبیقی که پژوهندگان معاصر به عمل آورده‌اند، این رشته علمی جایگاه به حق خود را به عنوان ابزار لازم برای توسعه و اصلاحات بنیادین آموزشی به دست نیاورده است.

ولی با این حال امیدواریم این‌گونه مطالعات با توجه به تأکید نه برنامه‌ریزان آموزش عالی کشور دارند، بسط و توسعه بیشتری یابد و پژوهندگان آموزش و پرورش تطبیقی کشورمان در زمینه‌های معرفی این دانش نوین از طریق تألیف و نگارش کتاب و نشر آثار خویش همت گمارند. در حال حاضر، کشور ما یکی از مراحل مهم و اساسی و در عین حال حساس و دقیق خود را در زمینه توسعه آموزش و پرورش می‌گذراند. بدیهی است به موازات بسط و توسعه نهاد آموزش و پرورش باید به مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش دست زد، زیرا این‌گونه مطالعات زمینه را برای انتقاد و رفع مشکلات نظام آموزش و پرورش فراهم می‌کند و اداره‌کنندگان چنین دستگاهی را در کشف و تحلیل مسائل تربیتی یاری می‌دهد. به سخن دیگر، آگاهی از تغییرات و اصلاحاتی که در نظام‌های تربیتی کشورهای دیگر رخ داده است و مشکلاتی که آنان در اصلاح و توسعه آموزش و پرورش خویش داشته‌اند و آشنایی با روش‌ها و تدابیری که برای حل این مشکلات به کار برده‌اند می‌تواند ما را در شناسایی مسائل آموزشی و اتخاذ تدابیر شایسته برای حل و فصل رضایت‌بخش آنها، خصوصاً در زمانی که در اندیشه بنیاد نهادن نظام نوین آموزشی هستیم، یاری دهد. همچنین این امر می‌تواند این امکان را فراهم نماید که با ژرف‌اندیشی نسبت به اصلاحات آموزشی بنگریم و در مقام قانون‌گذار، برنامه‌ریز و مجری طرح‌های آموزشی و اداره‌کنندگان کانون‌های تعلیم و تربیت با گام‌های استوار و سنجیده حرکت خویش را در تأمین خیر و صلاح عمومی آغاز کنیم و همان تجارب را که دیگران با صرف زمان و سرمایه‌گذاری وسیع به دست آورده‌اند، به علت بی‌اطلاعی، دوباره حاصل نماییم.

بی‌سبب نیست که در جوامع پیشرفته و حتی مترقی جهان، هر روز بر وسعت مطالعات و پژوهش‌های تطبیقی در آموزش و پرورش بر شمار کانون‌های علمی که این قبیل بررسی‌ها را در سرلوحه اشتغالات خویش قرار داده‌اند اضافه می‌شود و سیر تکاملی در این زمینه همچنان ادامه دارد و شمول این‌گونه بررسی‌ها از نظر جغرافیایی و منطقه‌ای نسبت به گذشته نه چندان دور فراگیر شده است.

• تعریف آموزش و پرورش تطبیقی

تطبیق و مقایسه به عملی اطلاق می‌شود که در آن دو یا چند پدیده را در کنار هم قرار داده، برای یافتن وجوه اختلاف و تشابه، آنها را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم. اصولاً در زندگی روزمره بدون کار تطبیق و مقایسه نمی‌توان تصمیمی اتخاذ نمود و راه و روشی برای حل و فصل رضایت بخش امور انتخاب کرد. مثلاً زمانی که یک کالای خاص را از میان انواع مشابه آن برای خرید برمی‌گزینیم و یا از میان چند رشته تحصیلی، رشته دلخواه خویش را انتخاب می‌کنیم و یا از میان چندین شیوۀ اداره امور مؤسسه‌های آموزشی، کار مدیریت یک مؤسسه را بر سایر مؤسسات آموزشی ترجیح می‌دهیم، در تمامی این موارد به نوعی مقایسه و تطبیق مبادرت ورزیده‌ایم که به اعتقاد خود به گزینش اصلح منتهی شده است.

در حیطه آموزش و پرورش، این مقایسه یا تطبیق می‌تواند میان رویدادهای آموزشی در داخل یک نظام آموزش و پرورش صورت گیرد و یا در سطح وسیع‌تری ویژگی‌های گوناگون یک نظام تربیتی با نظام‌های تربیتی کشورهای دیگر مقایسه شود.

بدین‌سان آموزش و پرورش تطبیقی را می‌توان چنین تعریف کرد:

آموزش و پرورش تطبیق ترجمه اصطلاح comparative education است و به دانشی اطلاق می‌شود که موضوع آن شناسایی، تحلیل و مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌های پدیده‌های تربیتی در داخل یک نظام آموزشی و یا میان نظام‌های آموزش و پرورش کشورهای مختلف جهان با توجه به عوامل اجتماعی، مذهبی، اقتصادی، سیاسی مؤثر در شکل و پیدایش آنها است.

• اهداف و کاربرد مطالعات و پژوهش‌های تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش

اصولاً بررسی‌های تطبیقی در حوزه آموزش و پرورش در جهت تحقق هدف‌های زیر انجام می‌شود:

- کشف حقایق و مسائل تربیتی کشور خویش از طریق تحلیل و شناخت مسائل نظام‌های آموزشی کشورهای دیگر
- ارزیابی مبتنی بر واقعیت‌نگری و پرهیز از خودشیفتگی فرهنگی منبعث از قوم‌گرایی، ایدئولوژی و تمایلات ناسیونالیستی افراطی
- برنامه‌ریزی
- برقراری و توسعه روابط فرهنگی میان کشورهای مختلف جهان در جهت وحدت و ایجاد صلح و دوستی و تفاهم میان انسانها
- معرفی نوآوریهای آموزشی
- شناخت مسائل جهانی آموزش و پرورش

• بیان ضروریات آموزش و پرورش تطبیقی

آموزش و پرورش تطبیقی یکی از رشته‌های علوم تربیتی است که موضوع آن تجزیه و تحلیل و شناخت شباهتها و تفاوت‌های موجود میان پدیده‌ها، نهادها و نظام‌های آموزشی است. این شناخت و تفسیر آن باید در متن اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی رویدادهای تربیتی انجام گیرد. این تعریف چند نکته مهم را در خصوص ضرورت و اهمیت مطالعات و پژوهش‌های تطبیقی در آموزش و پرورش طرح می‌کند:

▪ آموزش و پرورش تطبیقی علمی است چند رشته‌ای. محقق آموزش و پرورش تطبیقی با این که لازم است در یک زمینه خاص مرتبط با موقعیت‌های تربیتی اطلاعات تخصصی داشته باشد اما باید از زمینه‌های دیگر نیز مطلع باشد. در واقع، این به ماهیت رویدادها و موقعیت‌های آموزشی مربوط می‌شود که به جهت پیچیدگی‌شان لازم است از ابعاد متفاوت ولی مکمل به آنها نگاه شود.

▪ آموزش و پرورش تطبیقی منجر به شناخت می‌شود. این شناخت به جز آن که سبب توسعه دانش آموزش و پرورش تطبیقی می‌شود، چگونگی و برایی موقعیت‌های تربیتی را به مسئولان و مربیان نظام‌های آموزشی می‌شناساند.

▪ از بُعد روش‌شناسی، نگرش مقایسه‌ای باعث می‌شود پژوهشگران نظام‌های آموزشی از شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در میان پدیده‌های آموزشی آگاه شده و از نگرش افراطی‌درپذیرشیارداالگوهای مو فق نظام‌های آموزشی دیگر دوری جویند.

▪ آموزش و پرورش تطبیقی می‌تواند پویایی نظام‌های آموزشی را برای مدیران و عاملان آنها روشن سازد. نمی‌توان نظام‌های آموزشی را بدون شناخت و پذیرش پویایی و پیچیدگی پدیده‌های آموزشی از «بیرون» اداره کرد.

▪ آموزش و پرورش تطبیقی به بهبود نظام‌های آموزشی نیز کمک می‌کند. مسئولان نظام‌های آموزشی با شناخت وضعیت گذشته و موجود این نظام‌ها می‌توانند بهتر عمل کنند.

▪ یکی از یافته‌های مهم پژوهش‌های تطبیقی در آموزش و پرورش این است که نظام‌های آموزشی در ارتباط دائم و لازم با دیگر نظام‌های پیرامون (فرهنگ، اقتصاد و سیاست...) عمل کنند؛ از این رو می‌توان پیرامون مدرسه حصار کشید تا دانش‌آموزان را جدا از متن جامعه تربیت کرد.